

26.19x28.7	1/4	עמוד 1	המגזין - מעריב	27/11/2018	66130798-0
אוניברסיטת חיפה - 8079					

מודעים לסכנות וממשיכים לסמס: מדוע גם על הכביש אנחנו
לא מצליחים להתנתק מהמכשירים הסלולריים?
איך מונעים את התאונה הבאה: כתבה שביעית בסדרה
מור שמעוני | 04

הורגות
מיליונים

+

לא רק צ'אד: היחסים
המורכבים בין ישראל לארמניה
איריס ז'ורלט | 06

פרידה מהבמאי האגדי
ברנרדו ברטולוצ'י
אילן שאול | 11

פסקל פרץ רובין
מתכוננת לחנוכה
14 |

14.65x34.5	2/4	4 עמוד	המגזין - מעריב	27/11/2018	66130793-5
אוניברסיטת חיפה - 8079					

279

הרוגים
בתאונות
מאז
תחילת
2018

לנתקה מהמכשירים

המשטרה מנסה להילחם בתופעה. המדינה יוצאת בקמפיילים. יזמים, אנשי מקצוע ותעשיות מחפשים פתרונות. מומחים מנסים להבין את המניעים הפסיכולוגיים. ובכל זאת, בנסיעה הקרובה, סביר להניח שגם אתם תעשו זאת: תושיטו יד לטלפון הנייד בזמן הנהיגה • איך מונעים את התאונה הבאה: כתבה שביעית בסדרה

מור שמעוני

כמה חודשים אחרי מותו של רמי ג'בר הלך גם אביו לעולמו. "הוא הלך מצער", מספר האח. "כשעולים על הכביש צריך לזכור שיש משפחה מאחוריך. חיים שלי-מים של אנשים. להתעסק בטלפון בזמן נהיגה זה להחזיק אקרה ביד. להתאבר או לרצוח. להיות הקורבן או המבצע". המיילים הקשות והכואבות של ואפי ג'בר אינן מפתיעות. כולנו יודעים על הסכנות שבשימוש בטלפון נייד בזמן הנהיגה. 95% מהציבור חושבים שלקרוא ולכתוב הודעות בטלפון הסלולרי בזמן נהיגה זו פעולה מסוכנת מאוד, מה שלא מפריע ל-54% להודות שהם עושים זאת, כך עולה מסקר שערכה עמותת אור ירוק באמצעות מכון הסקרים "מאגר מוחות" בדצמבר 2017. מהסקר עולה עוד כי 53% מהנשאלים הודו שהם מדברים בטלפון הנייד במהלך נהיגה ללא דיבורית. למרות שרוב מוחלט של הציבור מודע לכך שלקרוא ולכתוב הודעות במהלך נהיגה זו פעולה מסוכנת, אחוז הנהגים שהודו כי הם מסמסים במהלך נהיגה גדל ולמעשה יותר מהכפיל את עצמו, ועמד על 54% ב-2017 לעומת 23% ב-2015.

ב-2 בפברואר 2013, בשעות הערב, נהג רמי ג'בר, בן 39 מירושלים, ברכבו בכביש 6. בשלב מסוים, כמו מרבית הנהגים, הוא יצא לעקיפה, אבל כשחזר לנתיב הימני הוא לא שם לב למשאית שחנתה בשולי הדרך. למרות שניסה לבלום ברגע האחרון הוא התנגש בה בעוצמה - ונהרג במקום. ג'בר השאיר אחריו ארבעה ילדים, הקטן עדיין לא היה אז בן שנה. אחיו, ואפי ג'בר, היה מהראשונים שהגיעו לזירה. הוא גם זה שנאלץ לזהות את אחיו. "לפי הממצאים של המשטרה, מפירוט השיחות, הסבירו לנו שבמהלך העקיפה הוא כנראה קיבל שיחת טלפון", משחזר האח. "אם הוא לא היה משתמש בטלפון הוא היה נשאר לי בחיים. הייתי ממשיך לשחק איתו כדור רגל, לבלות איתו. המשפחה הייתה נשארת מאוחדת. הוא היה ראש המשפחה שלנו. בכלל, הוא היה מוכר ואהוב מאוד בירושלים. היה קבלן ושימש בורר, היה עוזר לכולם. דלת ביתו תמיד הייתה פתוחה לאנשים".

▲ לא הגיע לדיון. כץ. צילום: גילי יערי, פלאש 90

צילום פרטי

פרופ' גיל לוריא, חוקר בטיחות מזווית פסיכולוגית (בתמונה): "ממצאי המחקר בקרב צעירים ומבוגרים דומים. בממוצע נרשמו שתי נגיעות בנייד בדקה - וזה מדהים כי מדובר באוכלוסייה שיודעת שהיא נמדדת. זה כמו שהנרקומן יודע שהסם יהרוג אותו, אבל בכל זאת ייקח את הסם"

23.68x31.65	3/4	4	עמוד	המגזין - מעריב	27/11/2018	66130796-8
אוניברסיטת חיפה - 8079						

צילום אילוסטרציה: אינג אימג'

יובל היימן, נפגע בתאונה בה היה מעורב נהג שהשתמש בנייד: "כשאתה שיכור, אתה לפחות רואה את הכביש. כשאתה מסמס זה כמו לנסוע בעיניים קשורות. אם תופסים נהג שיכור שוללים לו את הרישיון. למה לא עושים את זה כשאנשים מסמסים? כולם ממשיכים לסמס"

מחקר, שבו ביקשו החוקרים לבדוק את רמת ההתמכרות של נהגים לטי לפונים הניידים. בתחילה ביצעו את המחקר בנהגים צעירים ולאחר מכן באוכלוסיית הנהגים המבוגרים: "היום זה מוגדר כהתמכרות כמו עישון, כמו סמים. השתמשנו באפליקציה שמו"נה את מספר הפעמים שהייתה נגיעה בטלפון בעת נהיגה. כל נגיעה נשמרת. הממצאים בקרב צעירים ומבוגרים דו"מיים. בממוצע נרשמו שתי נגיעות ברקה. הנתונים מדהימים במיוחד לאור העוב"דה שמדובר באוכלוסייה שידועת שהיא משתתפת במחקר ונמדרת. זה כמו שהנ"רקומן יודע שהסם יהרוג אותו, אבל בכל זאת הוא ייקח את הסם".

כל נהג שלישי צילם סלפי

מדהים להיווכח עד כמה עניין פעוט כל כך כמו סלפי, הודעת טקסט או פוסט חרש, יכולים לשנות את מסלול החיים. יובל היימן, בן 70, נסע לפני ארבע שנים על אופנועו בגבעתיים. להתרשמותו של היימן, מורה לנהיגה

ברוגמה של היסח הדעת, הצורך להיות מחובר גדול מאוד היום. אם אגע בטי"לפון בזמן נהיגה, אדע מה קורה עם הילד שלי, עם החבר'ה - קיבלתי תגמול חיובי. מנגד, התאונה, שהיא העונש, היא עניין מאוד נדיר. ההסתברות לתאונה היא משהו שלאנשים קשה לחשב. אנחנו חיים במייד, בווראי. בנוסף, אנחנו לר"מדים מהתנסות. זה הרבה יותר חזק ממה שקמפיינים מנסים ללמד אותנו. לי זה לא יקרה" הוא משפט שמייצג היטב את ההסבר הפסיכולוגי ללמידה מהתנסות. כבר שנים אני נוהג - ולא קרה כלום. ראיתי את הפרסומת שאומרת: "אם זה דחוף, מתקשרים", וגם אמרו לי את זה בבית הספר. אבל אני רואה שלי זה עובד, וקשה להתווכח עם למידה מהתנסות. כך אני לומד להתנהג לא בטוח. הצו"פה אומר, 'רגע, אני הייתי שם ולא קרה כלום'. ברמה מודעת אני אומר שזה לא הגיוני. אבל הפסיכולוגיה הרי אוטומיטית הזאת לא לוקחת בחשבון את העו"בדה שיש סיכונים בדרך. ואז מתרחשת תאונה - אבל זה מאוחר מדי".

פרופ' לוריא ביצע עם שותפיו

שימוש בטלפון הנייד על הכביש. ובכל זאת, בנסיעה הבאה, סביר להניח שגם אתם תעשו זאת. כיצד ניתן למנוע את התאונה הבאה כתוצאה משימוש בטלפון הנייד בזמן נהיגה?

המשטרה מנסה לעשות זאת באמצ"עות אכיפה. באחד מסופי השבוע האחרונים, רשמה המשטרה מעל 1,000 דו"חות לנהגים שעשו שימוש בטלפון נייד בזמן נהיגה. הנהגים קיבלו קנס של 1,000 שקלים ושימונה נקודות לחובתם. מדוע אותם נהגים עשו זאת? "יש רמיו"ן בין שימוש בטלפון בנהיגה להתנהגויות סיכון אחרות", מסביר פרופ' גיל לוריא, ראש החוג לשירותי אנוש, אוניברסיטת חיפה.

כמי שבא מתחום הפסיכולוגיה וחור"ק את נושא הבטיחות, מתעניין פרופ' לוריא במניעים שלנו להתנהגות: "גם בתחום העבודה אנשים מתים בתאונות אחרי שלא התנהגו לפי הוראות הבטי"חות. השאלה למה עושים את זה. בפסי"כולוגיה מדברים על הצורך של האדם לשמר את עצמו. לכאורה שנו לא צריכים את השומר בשביל זה. כיצו"רים רציונליים, אנחנו רוצים להיות ולא להיפצע. אבל במחקרים מגלים שהמ"צב בדיוק הפוך. זה לא שאנחנו רוצים לפגוע בעצמנו. זה עצם הרעיון שאנ"חנו חיים בטוחי זמן אחרים. אנחנו מח"פשים לעצמנו חיזוקים בטוח קרוב. אם אני מתנהג בצורה מסוימת ואני מקבל על ההתנהגות הזאת חיזוק ודאי ומייד, קשה להתחרות בכך פסיכולוגית.

סקר של חברת פורד העולמית שנ"ערך בקרב 7,000 משתמשים צעירים בגילאי 18-24 מצא כי כל נהג רביעי מעלה פוסט או בורק אתרי רשתות חב"רתיות במהלך הנהיגה. בכריטיניה, כל נהג שלישי הודה שהוא צילם סלפי בזמן נהיגה. לפי הסקר של פורד, זמן הצילום הוא 14 שניות וזמן בדיקת רשת חברתית הוא 20 שניות. בזמן הזה, במהירות 96 קמ"ש, מספיק הנהג לעבור מרחק השווה לחמישה מגרשי כדורגל כשהוא איננו מרוכז בכביש.

ההיגיון של "לי זה לא יקרה"

המכשיר הקטן הזה הופך אנשים נור"מטיביים, בעלי משפחות, למי שמסכנים מדי יום את עצמם ואת סביבתם. חיים אבדו, ילדים התייתמו, הורים שכלו בנים, משפחות שלמות נהרסו, בגלל הודעת וואטסאפ. בגלל תמונה. בגלל פוש. בגלל שיחה. מדוע אנחנו עושים זאת? מדוע מדי יום מקבלים עשרות אלפי נהגים החלטה הרת גורל, להסיט את המבט מהכביש לנייד, להוריד יד מההגה וליתול את המכשיר. המשטרה מנסה להילחם בתופעה. המדינה יוצאת בקמפיינים יקרים בני"סיון לשכנע את הנהגים להימנע מכך. יומים, אנשי מקצוע ותעשיות של"מות מקדישים עצמם למציאת פתרו"נות. מומחים מנסים להבין את המניעים ולשרטט את השניות הקריטיות שבהן מתקבלת ההחלטה הגורלית לעשות

14.69x32.42	4/4	5	עמוד	המגזין	27/11/2018	66130797-9
אוניברסיטת חיפה - 8079						

▲ הנהג שסימס פגע בו וברח. יובל היימן צילומים פרטיים

▲ "אם הוא לא היה משתמש בטלפון הוא היה נשאר לי בחיים". רמי ג'ובר

▲ בוועדת הכלכלה של הכנסת. תכונות שפיתחו פטנט למניעת שימוש בסלולרי ברכב

צילום: צחי סמיה

לרכב המשתיקה התראות המתקבלות בזמן נהיגה. כאשר הטלפון מונח על התושבת, ההשתקה מופעלת, ואף התראה לא מתקבלת. כאשר מרחיקים את הטלפון מהתושבת ההשתקה מופסקת, וכל ההתראות חוזרות. הקבוצה זכתה במקום הראשון על חדשנות בתחרות הבינלאומית ליזמים צעירים שהתקיימה בבילגרה.

"עד כה פנו אלינו נציגים מהממש"ת רה בבקשה לרכישת יחידות מהמוצר וקיבלנו פנייה מארגון נהגי המוניות ונהגי האוטובוס לגבי שיתוף פעולה אפשרי", מספר אריאל רותם, המשנה למנכ"לית החברה. היזמים הצעירים אף הוזמנו לישיבה מיוחדת של ועדת הכלכלה בכנסת, שהתקיימה בתחילת החודש ועסקה במניעת השימוש בטלפון נייד בזמן נהיגה. לצד הנערים והנערות השתתפו בישיבה נציגי הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (רלב"ד), נציגי המשרד לביטחון פנים, משרד המשפטים ומשרד האוצר, ארגונים למאבק בתאונות דרכים, ארגוני נהגים ועוד.

בדיון הציעה המשרה להעלות את הקנס על שימוש בנייד מ-1,000 שק"ל ליום כיום ל-1,500 שקלים ולשלול רישיון של נהגים שביצעו את העבירה הזו בפעם השלישית. מנכ"לית הרלב"ד, רחל טבת-ויזל, אמרה כי הרשות תקבע בקרוב תו איכות ופטרונות טכנולוגיים למוצרים שימנעו שימוש בסלולרי בנהיגה, ולאחר מכן תפרסם רשימה של טכנולוגיות שהציבור יוכל לעשות בהן שימוש. יו"ר השדולה לבטיחות בדרכים, ח"כ חמד עמאר, אמר כי "ראש הממשלה צריך לעמוד בראש ועדת שרים לטיפול בקטל בדרכים ורק אז אולי נתחיל לראות דברים זויים".

ומי נעדר מהישיבה, שנערכה לציון יום הבטיחות בדרכים בכנסת ולסיכום החודש הקטלני ביותר בעשור האחרון, עם 43 הרוגים? שר התחבורה והבטיחות בדרכים ישראל כץ. יו"ר הוועדה, ח"כ איתן כבל, מתח ביקורת על ההיעדרות והזכיר כי 17 בני אדם נהרגו בכיש 90 לבדו בשבועיים שלפני הדיון. "מישהו מעלה בדעתו שאם חס וחלילה באוקטובר היה אירוע ביטחוני שבו היו נהרגים 17 אזרחים או חיילים, כל מדינת ישראל לא הייתה עומדת על הרגליים? אבל כשזה מגיע לקטל בדרכים כולם מרחיקים עדות כי זה לא קשור אליהם", אמר.

במקצועו, הנהג שנסע לפניו ברכב התעסק בטלפון הנייד. "ראיתי את הראש שלו עולה ויורד וידעתי שלא מתפללים במהלך נסיעה", הוא משחזר בציניות. "בשלב מסוים הכביש נפתח לשני נתיבים ויצאתי לנסוע במקביל אליו. הוא הרים את הראש פעם נוספת, ראה ברגע האחרון רכב חונה ושבר הצידה. הרכב שלו פגע בי והעיף אותי".

היימן סבל משברים ונאלץ לעבור שלושה ניתוחים. "אבל המשמעות היא שזה עוצר לך את החיים באמצע", הוא אומר. "עד אותו רגע רצתי חצאי מרתון ועסקתי המון בפעילות ספורטיבית. פתאום מצאתי את עצמי מרוחקת מהמחנה הורשים ואחרי כן הולך עם מגף על הרגל בשביל להחזיק אותה. פיזיותרפיה, בערך שנה הייתי משועבד לפגיעה. לרוץ אני לא יכול יותר. מדרגות אני יורד כמו ילד קטן, רגל רגל. חיצונית חזרתי למעגל החיים, אבל לא כמו שחייתי קודם".

הנהג שפגע בו ברח. "אם הייתי יכול הייתי אומר לו, 'אתה איש שפל. הרי לא יצאת מהבית בשביל להרוג אותי. קרה מה שקרה. תעצור. תעזור. ראית אותי שוכב על הכביש ונתת גז', הוא אומר. 'לסמס זה כמו לנסוע שיכור. בשני המקרים אתה לא בכביש. אבל כשאתה שיכור, אתה לפחות רואה את הכביש וכשאתה מסמס זה כמו לנסוע בעיניים קשורות. אם תופסים נהג שיכור שוללים לו את הרישיון. למה לא עושים את זה כשאנשים מסמסים? כולם ממשיכים לסמס".

בעולם כבר מבינים את היקף הבעיה. המועצה האירופית לבטיחות ברכים (ETSC) הגדירה את היסח הדעת בנהיגה כאחת מארבע הסיבות המרכזיות לפגיעות מתאונות דרכים, לצד נהיגה במהירות מופרזת, נהיגה בשכרות ונסיעה ללא חגירת חגורת בטיחות. כדי לצמצם את מספר הנפגעים החליטו מדינות רבות בעולם להחריף את הענישה ובמקביל גם לעודד פטרונות טכנולוגיים.

ראש ממשלת בריטניה תרזה מיי הצהירה בנובמבר 2016 כי ממשלתה תילחם בתופעה של שימוש בטלפון הנייד בזמן נהיגה, "כפי שפעלנו כדי שנהיגה בשכרות תיחשב למעשה לא קביל", כלשוונה. במדינה החריפו את העונשים לנהגים שנתפסו משתמשים בטלפון בזמן נהיגה - ביצוע טסט חוזר לנהגים חדשים, קנסות מוגדלים לנהגים ותיקים ואף שלילת רישיון לחצי שנה.

הרשות הלאומית האמריקאית לבטיחות בדרכים (NHTSA) הפיצה לפני כשנה הנחיות חדשות במטרה לעודד את יצרני הטלפונים הניידים לשלב במכשיר מצב של נהג אוטומטי, בדומה למצב טיסה, במטרה לצמצם את השימוש באפליקציות ומסרונים בזמן נהיגה.

"יש אפליקציות כמו זאת שהשתמשנו בה במחקר שמונה נגיעות בנייד", מוסיף פרופ' לוריא. "ש אפליקציות שמונעות קבלת שיחות. ישנה חומרה שמנטרלת את אזור הנהג במיסוך. בעתיד הדברים האלה יבואו עם המכוניות, בדומה לכריות אוויר".

ומה קורה בישראל? קבוצת "קריאייט", המורכבת מיזמים צעירים מבית הספר התיכון של הכפר הירוק, פיתחה את NO-tify, תושבת חכמה